

TEKST 14: De 60 martyrer fra Gaza (638)

I et manuskript (BHL 5672m) fra 10. eller 11. århundrede findes beretningen om henrettelsen 60 kristne soldater fra Gaza i 638. Teksten er på latin, men synes oversat fra en ældre græsk tekst. Mht. martyrberetningens historicitet er nogle historikere skeptiske, men vil på den anden side ikke afvise, at den kan have en kerne af historisk sandhed.¹ Beretningen kendes ligeledes i en læn-
5 gere form i et andet manuskript (BHL 3053b) omhandlende Skt. Florians, dvs. Jerusalems patriark Sophronius', martyrdød.

10 Her begynder de 60 martyrs lidelseshistorie, der led døden under saracenerne den 17. december [638].

1. Kristi 60 soldaters martyrium, som blev taget til fange af de onde saracener i Gaza, byen elsket af Kristus, under Vor Herre Jesu Kristi herredømme, i det 27. år under kejser Heraclius,² der var blevet kronet af Gud.

15 Det skete dengang, de gudløse saracener belejrede den af Kristus elskede by, Gaza. Tvunget af nød, anmodede byen om en overgivelsesaftale, og den blev indgået. De gav deres ord til saracenerne, bortset fra de soldater, der blev taget til fange i den samme by, idet de [saracenerne] drog ind i byen og fangede disse yderst kristne soldater og sendte dem i fængsel.³ Den følgende dag beordrede Ambrus⁴ Kristi hellige soldater kaldt frem. Han forsøgte at tvinge dem, der var ført frem for sig til at opgive deres bekendelse til Kristus og Vor Herre Jesu Kristi dyrebare og
20 livgivende kors. Men da de ikke underkastede sig, beordrede Ambrus dem adskilt fra deres koner, sønner og våben og sendt i fængsel igen. Da de havde opholdt sig 30 dage i fængsel, beordrede han dem til atter i lænker at blive bragt til byen, som kaldes Eleutheropolis,⁵ for der igen at blive sat i fængsel i to måneder. Herefter gav han ordre til saracenerne, og sendte dem [soldaterne] i lænker til Theropolis.⁶ Og der opholdt de sig atter tre måneder. Den onde Ambrus
25 betænkte sig og gav ordre til saracenerne om at flytte dem fra fængslet og sende dem til den hellige bys⁷ fængsel. Da han hørte dette, besøgte den allerhelligste patriark, Sophronius,⁸ dem om natten, og opfordrede og bad dem om ikke at svigte deres bekendelse til Kristus, som led

¹ Se diskussion hos R. G. Hoyland: *Seeing Islam as Others Saw It*. Princeton 1997, s.347-351 og D. Wood: "The 60 Martyrs of Gaza and the Martyrdom of Bishop Sophronius of Jerusalem" i: M. Bonner (ed.): *Arab-Byzantine Relations in Early Islamic Times*. Aldershot 2004, s.429-450 samt D.R. Thomas o.a.: *Christian-Muslim Relations: A Biographical History (600-900)*, 2009, s.190-191

² Heraclius (Herakleios), byzantinsk kejser 610-641

³ I et andet manuskript (BHL 3053b) havde de 60 soldater udmærket sig i flere kampe, hvor saracenerne havde belejret kristne byer. Saracenerne havde derfor udset sig dem, og sat sig for, at de ved tilfangetagelse skulle tvangsomvendes.

⁴ Ambrus: 'Amr – enten kaliffen 'Umar d.1 (634-644) eller 'Amr ibn al'As, den arabiske feltherre, der erobrede Ægypten.

⁵ Eleutheropolis: by mellem Gaza og Jerusalem.

⁶ Der kendes ingen by ved navn Theropolis. Der skulle muligvis have stået Theopolis – "Guds stad", hvormed der menes Jerusalem.

⁷ Dvs. Jerusalems fængsel

⁸ Sophronius: de kristnes gejstlige overhoved, patriark i Jerusalem 634-638

for os, og om at ingen af dem lod sig skille fra troen på vor Herre Jesus Kristus. På samme måde formanede og bønfuldt lederen af Kristi martyrer, som hed Callicinus, dem hver dag om at efterligne de 40 martyrer.⁹ Men Djævelen inspirerede atter Ambrus, der hadede Gud, og efter 10 måneder skrev han til emiren,¹⁰ som var leder i den hellige by, angående de hellige martyrer, og beordrede ham til at gå til de hellige martyrer i fængslet, og fortælle dem, at de skulle fornægte deres tro, og hvis de gik med til at fornægte Kristus, skulle han befri dem fra deres lænker og løslade dem med stor ære. Og hvis de nægtede at underkaste sig, skulle han halshugge deres leder sammen med ni andre foran dem således, at når så dette, ville resten måske af frygt fornægte deres tro.

5
10
15
2. Da han hørte dette, havde den mest hellige patriark, Sophronius, ikke hvile om natten, men bønfuldt hver enkelt med tårer, og mindede dem om deres tro på Kristus. Derfor skete det, at da emiren kom til dem og løsgav dem fra fængslet og læste for dem, hvad Ambrus havde skrevet, underkastede Kristi hellige martyrer sig ikke hans befalinger, men bekendte alle sammen troen på Vor Herre Kristus. Ophidset drev emiren de hellige udenfor byen, foran dens porte, og beordrede deres leder halshugget sammen med ni andre martyrer. Den mest hellige patriark Sophronius tog dem og begravede dem på et sted, hvor han også grundlagde en kirke - St. Stephen, den første martyr.

20 Dette er navnene på de hellige, der har lidt i Guds hellige by: fra Scyther-enheden: Callidicus,¹¹ Imerius, illustrius, Theodore, Stephen. Fra Voluntari-enheden: Peter, Paul, Theodore, John, og en anden John. Disse Kristi martyrer døde den 11. november i den 13. indiktion [638].¹²

25
30
35
3. De andre helgener blev returneret til fængsel. Emiren skrev til Ambrus og sagde: "Jeg har handlet i overensstemmelse med din ordre, og da disse soldater ikke underkastede sig, idømte jeg dem dødsstraf, men satte de andre fængslet. Skriv tilbage til mig angående, hvilken fremgangsmåde, der synes dig bedst." Efter 30 dage, indplantede djævelen atter ondt i hjertet på Ambrus, og han beordrede emiren til at sende de andre hellige i lænker til ham, og Kristi martyrer stod samlet foran Ambrus. Ambrus beordrede, at deres koner og sønner skulle føres frem for dem. Da disse var blevet ført frem, sagde Ambrus til Kristi hellige martyrer: "Hvor længe vil I forblive stivnakkede og nægte at underkaste jer os med hensyn til vores ritualer? Hvis I underkaster jer os, se, da vil I få jeres hustruer og sønner, og I vil være som os, og I vil blive hædret ligesom én af os. Men hvis I ikke gør dette, da vil I ligeså lide, ligesom jeres soldatervenner har lidt." Da svarede de hellige martyrer Ambrus sammen, og sagde: "Ingen kan skille os fra Kristi kærlighed, hverken koner eller sønner eller alverdens rigdom. Vi er Kristi tjenere, Sønnen af den levende Gud, og vi er parate til at dø for Ham, som døde og opstod for os." Da den yderst grusomme Ambrus hørte dette, blev han fyldt af vrede. Hans ansigt ændrede sig, og han beordrede Kristi hellige martyrer omringet af en flok saracenerne. Og på denne måde dræbte

⁹ De 40 martyrer: De 40 martyrer fra Sebaste i Armenien. De var kristne romerske soldater, der angiveligt blev dræbt af kejser Licinius ca. 320.

¹⁰ I teksten står Ammiras, sandsynligvis af *ameras* – det græske ord for emir eller en gengivelse af navnet på Amir ibn Abdallah ibn al-Jarrah.

¹¹ Må være den samme som den ovenfor nævnte Callinicus.

¹² *Indiktion*: I middelalderen en angivelse af et års plads i en femtenårig periode.

han dem på ugudelig vis på grund af deres tro på Kristus. Da de var døde på denne måde, kom nogle Kristus-elskende mænd og købte deres kroppe, og betalte 3.000 solidi for dem. Og de begravede Kristi martyrer med stor ære, idet de lagde dem til hvile i Eleutheropolis og byggede en kirke dér, hvor den Hellige, livgivende og forenede Treenighed bliver tilbedt.

- 5 4. Dette er navnene på de hellige, som døde for deres tro på Kristus: fra Scyther-enheden: John, Paul, og en anden John, Paul, Photinus, Zitas, Eugenius, Musilius, John, Stephen, Theodore, John faderen og sønnen Theodore, George, Theopentus, George, Sergius, George, Theodore, Quiriacus, John, Zitas og John, Philoxenus, George, John, George. Fra Voluntarii-enheden: Theodore, Epiphanius, John, Theodore, Sergius, George, Thomas, Stephen, Conon, Theodore, Paul, John, 10 George, John og John, Paulinus, Galumas, Habramius, Mermicius og Marinus. Disse Kristi martyrer døde den 17. december, på den 5. dag i ugen, i den 6. time i den 13. indiktion, i det 28. år af kejser Heraclius [638], under Vor Herre Jesu Kristi herredømme, som lever og regerer med Faderen og Helligånden evigt og altid. Amen.¹³

- 15 J. M. Rosenløv: *Kalifatet – Dets ekspansion og det muslimske herredømme i Palæstina og Syrien* (2014)

H. Delehaye: "Passio Sanctorum Sexaginta Martyrium", *Analecta Bollandiana* 23 (1904), s.289-307. Oversættelse efter D. Wood 2008 (www.ucc.ie/milmart/Gaza.html)

¹³ I et andet manuskript (BHL 3053b) lider Sophronius (Skt. Florian) efterfølgende ligeledes martyrdøden bl.a. for at have hjulpet og opildnet de 60.